

**Informácia Úradu na ochranu osobných údajov SR
o zisteniach k prípadu zverejnenia údajov poslankyňou NR SR
o neúčasti opozičných poslancov NR SR v druhom pilieri dôchodkového systému**

Dňa 10.10.2007 bolo Úradu na ochranu osobných údajov SR (ďalej len „úrad“) doručené oznámenie skupiny troch osôb - opozičných poslancov NR SR (ďalej len „oznamovatelia“). Predmetné oznámenie obsahovalo podozrenie z porušenia zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 428/2002 Z. z.“), ku ktorému malo dôjsť tým, že poslankyňa NR SR Jana Vaľová v diskusnej relácii „Z prvej ruky“ odvysielanej dňa 2.10.2007 Slovenským rozhlasom (ďalej len „diskusná relácia“) zverejnila zoznam 6 osôb (dotknuté osoby), ktoré nevstúpili do druhého dôchodkového piliera. O uvedenom zverejnení údajov o poslancoch NR SR poslankyňou NR SR Janou Vaľovou informoval dňa 8.10.2007 aj denník Sme v článku nazvanom „Smer má zoznam piliera“. Oznamovatelia zastávajú názor, že zverejnením informácie o neúčasti celkom šiestich osôb (z toho piatich poslancov NR SR) v druhom pilieri dôchodkového systému došlo k neoprávnenému zverejneniu osobných údajov, a tým aj k porušeniu zákona č. 428/2002 Z. z.

Pretože sa oznámenie odvolávalo na diskusnú reláciu, úrad v rámci poskytnutia súčinnosti podľa § 44 zákona č. 428/2002 Z. z. požiadal Slovenský rozhlas o záznam tejto relácie. V diskusnej relácii podľa doslovného prepisu slov poslankyne Jany Vaľovej dňa 2. 10. 2007 odznelo:

„Pán redaktor, ak dovoľíte, môžem Vás poprosiť? Ja viem, že je to slobodná vôľa, ale väčšinou obhajujete to, čomu dôverujete, a ja som videla na televízii, ani pani Sárkozyová, ani pán Dzurinda, ani pani Vašáryová, ani pán Galbavý, ani pán Brocka, ani pani Vacvalová, nikto z týchto ľudí, ktorí túto petíciu obhajujú, tam nie sú, čiže neveria tomu vlastne. Ako môžete obhajovať tomu, v čo neveríte a do čoho ste sami nevstúpili.“

„A chcela by som povedať občanom Slovenska: Prosím Vás pekne, ak medzi Vás prídu z opozície tieto studené chodiace billboardy – pani Sárkozyová, pani, pán Dzurinda, Vašáryová – ktorí nikdy nevstúpili do druhého piliera, pretože nie sú o tom presvedčení, ak Vás prídu bez morálky presvedčať o tom, o čom nie sú sami presvedčení, tak by som chcela povedať, aby ste im neverili a aby ste si zvážili, prečo títo poslanci Národnej rady nikdy nevstúpili do druhého piliera.“

Podľa § 3 zákona č. 428/2002 Z. z. sú osobnými údajmi údaje týkajúce sa určenej alebo určiteľnej fyzickej osoby, pričom takou osobou je osoba, ktorú možno určiť priamo alebo nepriamo, najmä na základe všeobecne použiteľného identifikátora, alebo na základe jednej či viacerých charakteristík alebo znakov, ktoré tvoria jej fyzickú, fyziologickú, psychickú, mentálnu, ekonomickú, kultúrnu alebo sociálnu identitu. Podľa § 7 ods. 1 zákona č. 428/2002 Z. z. osobné údaje možno spracúvať len so súhlasom dotknutej osoby, ak tento zákon neustanovuje inak. Na účely zákona č. 428/2002 Z. z. sa podľa § 4 ods.1 písm. d) zverejňovaním osobných údajov rozumie ich publikovanie, uverejnenie alebo vystavenie osobných údajov na verejnosti prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov, verejne prístupných počítačových sietí, verejným vykonaním alebo vystavením diela, verejným vyhlásením, uvedením vo verejnom zozname, v registri alebo operáte, ich umiestnením na úradnej tabuli alebo na inom verejne prístupnom mieste.

Na základe uvedených ustanovení zákona č. 428/2002 Z. z. možno konštatovať, že v diskusnej relácii došlo k zverejneniu osobných údajov. Súčasne však úrad musel vychádzať aj z ďalších ustanovení zákona č. 428/2002 Z. z. a skúmať, či osobné údaje pochádzajú z informačného systému konkrétneho prevádzkovateľa alebo z iných zdrojov, ako aj identifikovať postavenie poslankyne Jany Vaľovej v zmysle ustanovení cit. zákona.

Zákon č. 428/2002 Z. z. sa podľa § 1 ods. 2 a 3 vzťahuje na subjekty, ktoré spracúvajú osobné údaje, určujú účel a prostriedky spracúvania alebo poskytujú osobné údaje na spracúvanie. Súčasne sa tento zákon podľa § 1 ods. 4 vzťahuje na osobné údaje systematicky spracúvané v informačných systémoch (§ 4 ods. 1 písm. g)). Osobné údaje v informačných systémoch môže spracúvať prevádzkovateľ (§ 4 ods. 2) a sprostredkovateľ (§ 4 ods. 3). Z uvedeného vyplýva, že poslankyňu Janu Vaľovú nie je možné považovať za prevádzkovateľa ani sprostredkovateľa informačného systému ani za ich oprávnenú osobu (§ 4 ods. 4). Preto úrad uplatnil postup podľa § 44a ods. 4 a 5 cit. zákona a poslankyňu Janu Vaľovú oslovil ako svedka s cieľom zistiť možný zdroj osobných údajov.

Vzhľadom na to, že pani poslankyňa Jana Vaľová prisľúbila, že sa k predmetnej veci zo zdravotných dôvodov nevyjadrí hneď, ale až po 27. novembri 2007, úrad začal šetriť oznámenie kontrolou u ním vytypovaných prevádzkovateľov:

- a) Kancelária Národnej rady SR, ktorá spracúva osobné údaje poslancov NR SR,
- b) Sociálna poisťovňa, v informačnom systéme ktorej sú sústreďované údaje o účastníkoch druhého piliera dôchodkového systému (uvedený prevádzkovateľ bol ako pravdepodobný zdroj úniku osobných údajov o dotknutých osobách označený aj jedným z oznamovateľov).

Úrad pri výbere prevádzkovateľov prihliadal aj na súvisiace informácie dostupné prostredníctvom rôznych masovokomunikačných prostriedkov, ktorými boli ako potenciálne zdroje zverejnených údajov označené rôzne subjekty (napr. okrem Sociálnej poisťovne aj zamestnávateľa a dôchodcovské správčovské spoločnosti).

Úrad vybral prevádzkovateľa - Kanceláriu NR SR vzhľadom na to, že osobné údaje dotknutých osôb sú spracúvané v jednom informačnom systéme tohto prevádzkovateľa rovnakým spôsobom akým ich spracúva zamestnávateľ o svojich zamestnancoch, za ktorých vykonáva osobitnými zákonmi stanovené odvody z príjmov napr. podľa zákona č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení v znení neskorších predpisov, a teda poskytuje ich osobné údaje inému prevádzkovateľovi v súlade s osobitnými zákonmi (napr. do Sociálnej poisťovne, do zdravotnej poisťovne atď.).

Vzhľadom na to úrad dôvodne predpokladal, že u takéhoto prevádzkovateľa sa nachádzajú osobné údaje o všetkých oznamovateľoch na jednom mieste, a že sa v tomto informačnom systéme na jednom mieste budú spracúvať osobné údaje o účasti v druhom pilieri dôchodkového systému tých poslancov, ktorí si v tomto pilieri na dôchodok sporia. A práve preto by na základe analýzy osobných údajov z takéhoto informačného systému bolo možné získať komplexnú informáciu o skutočnosti, ktorí z poslancov NR SR v druhom pilieri dôchodkového systému nie sú.

Prevádzkovateľ, akým je Sociálna poisťovňa, tiež na jednom mieste spracúva osobné údaje o všetkých dotknutých osobách, a teda aj o oznamovateľoch. V jeho informačných systémoch sa na základe osobitného zákona povinne nachádzajú osobné údaje o všetkých poistencoch v SR a v osobitnom informačnom systéme osobné údaje o účasti tých poistencov v druhom pilieri dôchodkového systému, ktorí doň vstúpili. To znamená, že sa tu spracúvajú aj osobné údaje o dotknutých osobách – poslancoch NR SR, ktorí si v tomto pilieri na dôchodok sporia. A teda analýzou osobných údajov spracúvaných v informačných systémoch tohto prevádzkovateľa možno získať komplexnú informáciu o tom, ktorí z poslancov v druhom pilieri dôchodkového systému nie sú.

Úrad nevedol šetrenie predmetnej veci u prevádzkovateľov akými sú dôchodkové správčovské spoločnosti. K tomuto záveru úrad viedla skutočnosť, že osobné údaje o účastníkoch druhého piliera sú spracúvané na rôznych miestach u samostatných prevádzkovateľov, ktorých je väčší počet. Títo prevádzkovatelia vedú osobné údaje výlučne o svojich klientoch, ktorí sú v druhom pilieri dôchodkového systému. Na získanie komplexnej informácie o tých poslancoch NR SR, o ktorých hovorila poslankyňa Jana Vaľová v diskusnej relácii, a ktorí nie sú účastníkmi druhého piliera by muselo dôjsť k úniku osobných údajov súčasne od všetkých týchto prevádzkovateľov, čo je málo pravdepodobné.

Kancelária Národnej rady SR

V priebehu kontroly, ktorú úrad vykonal u prevádzkovateľa Kancelária NR SR, Námestie Alexandra Dubčeka č. 1, Bratislava, bola popri konkrétnych skutočnostiach rezultujúcich z písomného oznámenia preverovaná aj celková úroveň ochrany osobných údajov. Kontrolou boli zistené nasledujúce skutočnosti:

Kancelária NR SR zamestnáva približne 300 zamestnancov. Uvedená skutočnosť zakladá prevádzkovateľovi povinnosť poveriť výkonom dohľadu nad ochranou osobných údajov zodpovednú osobu. Prevádzkovateľ úradu preukázal, že túto povinnosť podľa § 19 zákona č. 428/2002 Z. z. splnil.

Kancelária NR SR spracúva osobné údaje dotknutých osôb v informačných systémoch „Zamestnanci NR SR“ a „Poslanci NR SR“. Vo vzťahu k uvedeným informačným systémom má prevádzkovateľ vypracovaný Bezpečnostný projekt v súlade s ustanovením § 15 ods. 2 písm. a) v nadväznosti na § 16 zákona č. 428/2002 Z. z. Pri posudzovaní Bezpečnostného projektu kontrolná skupina úradu konštatovala len formálne nedostatky v oblasti vymedzenia spôsobu, formy a periodicity pravidelnej kontrolnej činnosti systému a v oblasti havarijných plánov. Tieto formálne nedostatky nemajú však priamy súvis so šetrenou vecou.

NR SR má celkom 6 oprávnených osôb, (§ 4 ods. 4 zákona č. 428/2002 Z. z.), ktoré v rámci pracovno-právneho vzťahu spracúvajú osobné údaje poslancov v informačnom systéme „Poslanci NR SR“. Pri spracúvaní osobných údajov v jeho neautomatizovanej časti (osobné spisy poslancov NR SR) ako aj v jeho automatizovanej časti (výpočet miezd a odvodov) neboli zistené nedostatky zabezpečenia vstupu do systému vzhľadom na aplikovaný systém opatrení pre prístup do oboch jeho častí, ktorý je umožnený len oprávneným osobám.

Vzhľadom na obsah oznámenia – podozrenie z úniku osobných údajov z informačného systému – kontrolná skupina úradu preverovala stav automatizovaného spracúvania osobných údajov na úrovni správcu systému. Na základe databázového dotazu na báze dát o mzdách poslancov NR SR kontrolná skupina získala výpis, ktorý preukázal, že v informačnom systéme sa osobný údaj o účasti poslancov v druhom pilieri nespracúva.

Pri automatizovanom spracúvaní osobných údajov z histórie vstupov do systému je možné určiť frekvenciu a typ vstupu. Jednotlivé oprávnené osoby prevádzkovateľa na základe výzvy kontrolnej skupiny úradu poskytli úradu súčinnosť v zmysle § 40 ods. 2 písm. a) a b) cit. zákona a vyjadrili sa, že neposkytli ani nesprístupnili tretej strane informáciu o účasti /neúčasti niektorého z poslancov NR SR v druhom pilieri dôchodkového systému. Prevádzkovateľ zároveň preukázal, že oprávnené osoby boli podľa § 17 zákona č. 428/2002 Z. z. poučené o povinnostiach vyplývajúcich im z cit. zákona vrátane povinnosti mlčanlivosti.

Kontrolná skupina úradu ďalej zistila, že v informačnom systéme „Poslanci NR SR“ sa síce nachádzajú údaje o odvodoch poslancov NR SR do Sociálnej poisťovne, ale osobný údaj o ich účasti v druhom pilieri dôchodkového systému sa v informačnom systéme výslovne nespracúva. Uvedený stav je podľa vyjadrenia prevádzkovateľa spôsobený tým, že poslanci aj počas výkonu verejnej funkcie spravidla zostávajú v pracovnoprávnom alebo obdobnom pomere k svojim pôvodným zamestnávateľom, ktorým vstup do druhého piliera dôchodkového systému v zmysle zákona č. 43/2004 Z. z. mohli nahlásiť. Z uvedených dôvodov je v konečnom dôsledku vypovedacia hodnota informácií z informačného systému vo vzťahu k predmetu oznámenia nízka, nakoľko poskytuje informáciu o neúčasti 150 poslancov v druhom pilieri dôchodkového systému, súčasne však nezaručuje pravdivosť (úplnosť) tejto informácie.

Sociálna poisťovňa

Prevádzkovateľ Sociálna poisťovňa - Ústredie, 29. augusta 8, Bratislava, sústreďuje údaje o všetkých účastníkoch druhého piliera dôchodkového systému a ako pravdepodobný zdroj úniku osobných údajov o dotknutých osobách bol označený aj jedným z oznamovateľov. Kontrola, ktorú úrad u tohto prevádzkovateľa vykonal, bola z uvedeného dôvodu zameraná na celkovú úroveň ochrany osobných údajov s dôrazom na ich zabezpečenie pred možným únikom, prístupom neoprávnených osôb a na režim, v akom

oprávnené osoby prevádzkovateľa do informačného systému vstupujú. Kontrolou boli zistené nasledujúce skutočnosti:

Sociálna poisťovňa zamestnáva približne 5000 zamestnancov. Uvedená skutočnosť zakladá prevádzkovateľovi povinnosť poveriť výkonom dohľadu nad ochranou osobných údajov zodpovednú osobu. Prevádzkovateľ úradu preukázal, že túto povinnosť podľa § 19 zákona č. 428/2002 Z. z. splnil.

Sociálna poisťovňa spracúva osobné údaje dotknutých osôb v informačnom systéme „JVP - Jednotný výber poistného“ (prvý pilier dôchodkového systému - priebežne financované dôchodkové zabezpečenie vykonávané verejnoprávnou Sociálnou poisťovňou) a „SDS – starobné dôchodkové sporenie“ (druhý pilier dôchodkového systému). Tento prevádzkovateľ preukázal, že má podľa § 15 ods. 2 písm. a) zákona č. 428/2002 Z. z. vypracovaný Bezpečnostný projekt v zmysle § 16 cit. zákona. Kontrolná skupina úradu pri posudzovaní Bezpečnostného projektu skonštatovala nielen niektoré jeho formálne nedostatky, ktoré nemajú priamy vplyv na bezpečnosť spracúvania osobných údajov v informačných systémoch. Kontrolná skupina úradu preverovala aj aplikáciu niektorých bezpečnostných opatrení v praxi. V súvislosti s tým úrad zistil, že Sociálna poisťovňa neprijala opatrenie zabezpečujúce uchovávanie histórie vstupov oprávnených osôb do informačného systému. V praxi to znamená, že nie je možné spätne určiť, kto, kedy a aké operácie v informačných systémoch tohto prevádzkovateľa s osobnými údajmi vykonával.

Kontrolná skupina úradu zistila, že vyhľadávanie v informačnom systéme SDS (druhý pilier), ktorý obsahuje osobné údaje výlučne o všetkých dotknutých osobách, ktoré do tohto piliera vstúpili, je možné zadaním len jedného z týchto identifikátorov poistenca, t.j. rodného čísla alebo identifikačného čísla poistenca (IČK). To znamená, že oprávnená osoba podľa § 4 ods. 4 zákona č. 428/2002 Z. z. prevádzkovateľa – Sociálnej poisťovne – na účel akejkoľvek operácie s osobnými údajmi v zmysle § 4 ods. 1 písm. a) cit. zákona, teda aj na účel napr. vkladania, vyhľadávania a tlače osobných údajov, musí poznať jeden z týchto identifikátorov. Aj keď v IS SDS možno vyhľadávať len na základe zadania jedného z uvedených vyhľadávacích kritérií, kontrolná skupina úradu zistila, že rodné číslo, ako aj IČK je možné zistiť z iného informačného systému, a to z JVP - Jednotný výber poistného“ (prvý pilier dôchodkového systému), v ktorom sú osobné údaje všetkých účastníkov starobného dôchodkového sporenia v SR. Vyhľadávanie v informačnom systéme JVP je možné na základe zadania priezviska alebo priezviska a mena poistenca. Z informačného systému JVP je možné okrem iných osobných údajov ako napr. titul, meno, priezvisko, rodné priezvisko, predchádzajúce priezvisko, dátum narodenia zistiť aj rodné číslo a identifikačné číslo poistenca.

Úrad zistil, že k osobným údajom spracúvaným v oboch informačných systémoch, teda k osobným údajom spracúvaným v informačnom systéme JVP aj v informačnom systéme SDS má priamy prístup 1955 oprávnených osôb prevádzkovateľa (§ 4 ods. 4 cit. zákona) a možný prístup majú aj oprávnené osoby v postavení vrcholových riadiacich pracovníkov.

Preto sa závažnou javí skutočnosť, že automatizovaná časť oboch systémov nearchivuje históriu vstupov do systému. Pritom fyzickú osobu možno v informačnom systéme JVP vyhľadať aj na základe priezviska, alebo priezviska a mena, príp. bydliska, pričom údaje o osobe vyhľadanej v informačnom systéme JVP zahŕňajú aj jej rodné číslo a identifikačné číslo klienta, ktoré sú kľúčovými prístupovými údajmi k osobným údajom spracúvaným v informačnom systéme SDS.

Prevádzkovateľ preukázal, že zabezpečil poučenie oprávnených osôb podľa § 17 zákona č. 428/2002 Z. z. o povinnostiach vyplývajúcich im zo zákona o ochrane osobných údajov vrátane povinnosti mlčanlivosti. Jednotlivé oprávnené osoby prevádzkovateľa podľa § 40 ods. 2 písm. a) a b) v nadväznosti na ustanovenie § 39 ods. 1 písm. c) zákona č. 428/2002 Z. z. ako kontrolované osoby poskytli úradu potrebnú súčinnosť formou písomných a ústnych vyjadrení k prešetrovaným skutočnostiam. Zo všetkých viac ako 1955 vyjadrení oprávnených osôb vrátane vrcholových riadiacich pracovníkov vyplynulo, že žiadna z nich neposkytla ani nesprístupnila tretej strane informáciu o účasti /neúčasti niektorého z poslancov NR SR v druhom pilieri dôchodkového systému.

Poslankyňa Jana Vaľová

Úrad v rámci šetrenia oznámenia dotknutých osôb – poslancov NR SR – oslovil aj poslankyňu Janu Vaľovú, nakoľko dotknuté osoby smerovali oznámenie aj voči nej. Podľa zákona č. 428/2002 Z. z. úrad môže pri šetrení oznámenia namiesto dôkazu pripustiť čestné vyhlásenie fyzickej osoby, a preto úrad požiadal poslankyňu o zodpovedanie ním vopred pripravených otázok. Ich cieľom bolo zistiť zdroj, z ktorého získala osobné údaje o dotknutých osobách. Zároveň zámerom úradu bolo objasniť protichodné informácie z médií, ktoré boli uverejnené na základe vyjadrení poslankyne Jany Vaľovej. Stretnutie s pani poslankyňou Janou Vaľovou sa uskutočnilo 30. novembra 2007 a po oboznámení sa s obsahom otázok pani poslankyňa sa rozhodla uplatniť čl. 79 Ústavy SR, podľa ktorého „Poslanec môže odoprieť svedectvo vo veciach, o ktorých sa dozvedel pri výkone svojej funkcie, a to aj keď prestal byť poslancom.“

Vzhľadom na to, úrad mohol vo svojich záveroch vychádzať iba z informácií a zistení, ktoré získal z výkonu kontrolnej činnosti u prevádzkovateľov.

Tvrdenie poslankyne Jany Vaľovej, že v diskusnej relácii použila len osobné údaje, ktoré už boli zverejnené (vyplýva to z jej slov, že to videla v televízii), bolo úradom preukázané len vo vzťahu k pani Vacvalovej (napríklad špeciálne vydanie „Modrých správ“ zo dňa 2.10.2007). Vo vzťahu k zvyšným 5 dotknutým osobám (poslancom NR SR) úrad disponuje ich písomnými prehláseniami o tom, že údaje o svojej neúčasti v druhom pilieri dôchodkového systému neposkytli žiadnej tretej osobe vrátane poslankyne Jany Vaľovej.

Pri šetrení oznámenia sa úrad obrátil so žiadosťou o svedeckú výpoveď aj na pani poslankyňu Radičovú, keďže oznámenie spolu s ďalšími dvoma dotknutými osobami podpísala. Z jej svedeckej výpovede vyplynulo, že jej neúčast' v druhom pilieri dôchodkového systému je už vyše dvoch rokov verejnosti známa skutočnosť.

Záver:

Napriek úsiliu vynaloženému pri prešetrovaní oznámenia, ktoré bolo sprevádzané aj sústredovaním rozsiahlej dokumentácie, sa nepodarilo preukázať, že zdrojom úniku osobných údajov je konkrétny prevádzkovateľ informačného systému. Z toho zároveň vyplýva, že nebola preukázaná ani skutočnosť, že údaje, ktoré poslankyňa Jana Vaľová zverejnila, pochádzajú z informačného systému konkrétneho prevádzkovateľa.

Ako už bolo vyššie uvedené prevádzkovateľ Kancelária NR SR nezískava údaje o účasti poslancov NR SR v druhom pilieri dôchodkového systému, a preto vypovedacia hodnota tejto informácie je nízka, nakoľko systém poskytuje informáciu o neúčasti 150 poslancov v druhom pilieri dôchodkového systému. Sociálna poisťovňa disponuje najrozsiahlejšou bázou dát o poisťencoch v SR, a teda v jej informačných systémoch sa spracúvajú osobné údaje o všetkých dotknutých osobách. Vzhľadom na to, tento prevádzkovateľ zamestnáva relatívne veľký počet oprávnených osôb, ktoré z titulu svojho pracovno-právneho vzťahu prichádzajú do styku s osobnými údajmi poisťencov. Napriek všetkým aplikovaným bezpečnostným opatreniam pri takom počte oprávnených osôb (okolo 5000 zamestnancov predstavuje zhruba 5000 oprávnených osôb) nie je možné zodpovedne vylúčiť zlyhanie ľudského faktora. Zaznamenávanie histórie prístupov do systému (log), ktoré v systéme absentuje, je z pohľadu úradu významným opatrením pôsobiacim na ľudský faktor preventívne aj represívne.

Na účely odstránenia zistených nedostatkov úrad vydá kontrolovaným prevádzkovateľom opatrenia.

V zmysle zákona č. 428/2002 Z. z. úrad môže použiť svedeckú výpoveď fyzickej osoby ako dôkaz, ale nemá právomoc zaviazat' svedka, aby vypovedal. Úrad oslovil aj poslankyňu Janu Vaľovú s cieľom zistiť zdroj, z ktorého získala osobné údaje o dotknutých osobách, o ktorých hovorila v diskusnej relácii a aj vzhľadom na to, že oznamovatelia smerovali svoje oznámenie zaslané na úrad aj voči nej. Keďže sa poslankyňa Jana Vaľová rozhodla uplatniť čl. 79 Ústavy SR, úradu sa nepodarilo zistiť podklady potrebné na ďalšie šetrenie oznámenia v predmetnej veci.